

Reisverslag

**Van de ITF-reis naar Costa Rica en Guatemala
6 – 20 januari 2004**

**Pascal Budding
(penningmeester ITF)**

Dit beknopte verslag is bedoeld om de vrijwilligers en donateurs van het ITF te informeren over de hoofdlijnen van de reis en de belangrijkste resultaten.

Meer informatie over het ITF: www.itf.nl, of neem contact op met een van de vrijwilligers van het ITF

Costa Rica en Guatemala 6-21 januari 2004

dag 1 – 6 januari

De vlucht naar Miami verloopt prima, maar is wel erg lang; 10,5 uur. Na twee uur gaan we verder richting San José, een vlucht van circa vier uur. Bij aankomst staat Alí García Segura ons samen met Miguél Soto Cruz op te wachten. De ontvangst is erg hartelijk.

Alí zal de komende week met ons meereizen. We slapen de eerste nacht bij hem thuis. 's Nachts maken we een kleine aardbeving mee. Iets wat heel gewoon schijnt te zijn in Costa Rica.

Dag 2 – 7 januari

We rijden 's ochtends naar het huis van Miguel Soto Cruz en zijn vrouw Annabelle. Leen heeft een brief van Wouter en Anneliese meegekregen voor Miguél en Annabelle en leest die voor. Daarna bespreken we de nieuwe projecten voor 2004. Het gaat om drie projecten. Het project 2003-3, het Tepezquintlesproject, 2003-4, de aanleg van boomkwekerijen en het project 2003-5, herstel van drinkwaterbronnen. We overhandigen het geld. We bespreken ook de mogelijkheid van de aankoop van een extra stuk grond voor het CEC-project voor \$ 6.000,-. We kennen het plan en geven aan dat we in februari, na de algemene ledenvergadering van het ITF, zullen laten weten of het wat ons betreft door kan gaan. Miguél en Annabel geven nog een keer aan dat zij hun eigen grond willen schenken aan het CEC-project. We spreken af dat we over de rapportage van de afgelopen projecten op 11 januari 's avonds zullen spreken, voordat we de dag erop naar Guatemala vliegen. Miguél is erg teleurgesteld dat we deze keer niet naar Arbofilia komen, maar daar is echt geen tijd voor.

We gaan na het afscheid gelijk richting Keköldi, waar we Gloria en Juanita willen ontmoeten en geld zullen overhandigen voor het herbebossingsproject van de oude finca bij Keköldi. Het wordt een lange rit naar het noordoosten, die op zich prima verloopt. Onderweg regent het alleen maar.

Als we aan het eind van de middag aankomen bij Gloria en Juanita blijken ze niet thuis te zijn. Juanita is ziek geworden en is voor een behandeling van vier dagen naar een medicijnman.

We lopen met Lucas, de penningmeester van Keköldi, een rondje over de leguanenkwekerij. Vanuit de hokken, die van boven open zijn, lopen grote takken naar buiten, de omliggende bomen in. Bedoeld om leguanen van buiten naar binnen te lokken en andersom.

Het wordt tijd om verder te reizen, en we vrezen dat we met de \$ 3.500,- die we hebben meegenomen voor het herbebossingsproject van Keköldi blijven zitten. We willen het niet zomaar aan Lucas geven, de weliswaar penningmeester is van Keköldi, maar de ervaring heeft geleerd dat de vrouwen over het geld gaan.

Als we het nog even over Juanita en Gloria hebben met Lucas en we aangeven het jammer te vinden dat we hen niet hebben kunnen ontmoeten, zegt Lucas dat we hen misschien wel kunnen bezoeken bij de medicijnman, de Awa'h. Juanita verblijft daar voor een rituele periode van vier nachten en Gloria is met haar mee. Lucas legt aan Alf uit waar de Awa'h te vinden is en we besluiten er de volgende ochtend op goed geluk heen te gaan.

Dag 3 – 8 januari

We rijden 's ochtends naar de Awa'h. Een tocht door een onherbergzaam gebied. Als we echt niet meer verder kunnen 'parkeren' we de auto en lopen we verder. Na een half uur komen we aan bij het huis van de Awa'h.

Met Juanita gaat het alweer iets beter. Ze heeft er drie van de rituele vier nachten bij de Awa'h opzitten

Met Gloria en Juanita spreken we over het project. We zijn er eerlijk over dat we het geld niet zomaar aan Lucas hebben willen geven, zonder met Juanita en Gloria te hebben gesproken. Gloria geeft aan dat ze dat goed begrijpt en er blij mee is, maar bevestigt ook dat het een goede optie

is om het geld nu aan Lucas te geven. Nu Gloria en Juanita ervan weten zullen ze het bewaken als politieagenten zegt Gloria. We spreken af dat we terug zullen gaan naar Lucas om hem het geld te geven en de kwitantie te laten ondertekenen. Gloria en Juanita spreken hun dank uit.

Het is een klein uur rijden terug naar Keköldi. We ‘parkeren’ onze auto beneden, bij het bord waarop staat dat dit reservaat is gefinancierd door het ITF. Als we aankomen blijkt Lucas niet aanwezig te zijn. Hij is ergens anders in het regenwoud aan het werk, en we besluiten hem te gaan opzoeken.

Uiteindelijk komen we aan bij Lucas, die hout aan het hakken is. Hij is verrast ons te zien. We beginnen aan de afdaling richting de auto. Als we bij de auto aankomen blijkt dat de auto is opengebroken en werkelijk al onze spullen zijn gestolen. De rugzakken met al onze kleren, boeken, ITF-administratie en projectbeschrijvingen, alles is weg. Het duurt even voordat we het echt geloven. Alf's spullen zijn ook gestolen, inclusief zijn mobiele telefoon. We kunnen dus geen politie bellen. Lucas waarschuwt z'n broer, Sebastián, die wel een mobiele telefoon heeft. De politie wordt gebeld en het blijkt dat we aangifte moeten doen in de stad Limón, ongeveer twee uur rijden vanaf Keköldi, maar wel de goede kant op, richting San José.

Voordat we vertrekken richting Limón doen we eerst nog even alsof er niks aan de hand is; we gaan in het gemeenschapshuisje van Keköldi zitten met Lucas en Sebastián en praten over het project en over de afspraken die we eerder met Gloria en Juanita hebben gemaakt. We overhandigen de \$ 3.500,- voor het herbebossingsproject (2003-10). We nemen snel afscheid en rijden naar Limón.

Dag 4 – 9 januari

Vandaag staat het zuidoosten op het programma. We zullen een aantal projecten financieren bij de Ngäbe-indianen. Met de Ngäbe heeft het ITF al een lange relatie, maar de laatste jaren is het contact verwaterd en vorig jaar zijn voor het eerst weer afspraken gemaakt over nieuwe projecten.

De eerste afspraak is in Piedras Blancas is kort. Omdat we weinig tijd hebben overhandigen we alleen het geld voor de twee projecten, de bescherming van het natuurgebied rond San Antonio (2003-13) en het geld voor de oprichting van boomkwekerijen voor bruikbare houtsoorten en fruitbomen (2003.12). We beloven volgend jaar langer te blijven, ook om de resultaten van de projecten te

bekijken.

's Avonds komen we aan bij het huis van Don Luis Atencio. We hebben een lange, intensieve bespreking met het bestuur van de Ngäbe en de raad van medicijnmannen over het project voor behoud van de medicinale kennis van de medicijnmannen (2003-11). Deze kennis is belangrijk en dreigt te verwateren. Het project is bedoeld om op een structurele manier de bestaande kennis aan een nieuwe generatie over te dragen. We spreken lang over de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het project en de verantwoording. We overhandigen het geld en eten nog wat.

Dag 5 – 10 januari

We vertrekken richting Una Proa. In november zijn Runa en Koos nog uitgebreid bij Una Proa geweest en hebben ze de afgelopen projecten besproken en bezocht. We gaan er nu alleen naartoe om het geld te overhandigen voor drie projecten; de herbebossing van het gebied rond de Rio Convento (2003-6) en de projecten voor een gemeenschappelijke groentetuin en een kippenfokkerij (2003-7 en 2003-8). Bij die laatste twee projecten hebben we nog wat vragen, omdat de opzet ons niet helemaal duidelijk is, en we daar na ons eerdere verzoek nog geen goed antwoord op hebben gehad.

Het bespreken van het eerste project wordt voorafgegaan door uitleg van de directeur van Unaproa, Léonel Ortega, over twee eerdere projecten die Unaproa met ITF-geld heeft uitgevoerd. Léonel overhandigt ons uitgebreide verantwoordingen, die er gedetailleerd en gedegen uitzien. Nadat we het over de

herbebossing van de Rio Convento hebben gehad vragen we meer details over de twee andere projecten. Het bestuur van Unaproa geeft aan dat zij niet volledig op de hoogte zijn van de details, omdat de projecten door lokale groepen worden uitgevoerd. Voor ons is dat een reden om het geld voor deze twee projecten niet te overhandigen. Het ITF wil alleen zaken doen met het bestuur zelf. Voor ons is het niet mogelijk om een goede uitvoering van de projecten te garanderen als de uitvoering gebeurt door lokale groepen die wij zelf niet kennen. We leggen dit uit en

Léonel geeft aan het te begrijpen. Hij vraagt wel of de projecten, wanneer het bestuur zelf zich met de projecten zal gaan bemoeien en de volledige verantwoordelijkheid voor de uitvoering op zich zal nemen, alsnog ingediend kunnen worden. Wij geven aan dat we daar welwillend tegenover staan.

We rijden naar de finca, waar we zullen lunchen. Ook hier hangt een groot bord waarop staat dat de finca is gefinancierd door het ITF. Ik krijg een rondleiding van de voorzitter. We worden naar binnengeroepen voor de lunch, die op een houtvuur is bereid. Het eten is vreselijk lekker, ik heb de hele week nog niet zo lekker gegeten. Als snel na de lunch nemen we afscheid, we hebben nog een uur of vijf te gaan naar San José.

Dag 6 – 11 januari

Om kwart voor 1 à 1 uur arriveren Miguél en Annabel. We praten lang over de situatie rond de Corridor. Het idee van Annabel om een fonds te genereren in Costa Rica, zodat van de rente de kosten voor management gefinancierd kunnen worden, roept vraagtekens op. Het is veel

beter om een bedrag te investeren dan om het op de bank te zetten als je wat wilt bereiken. We krijgen het idee niet uit hun hoofd. Punt van zorg voor Miguél en Annabel is ook dat op dit moment 100 procent van de inkomsten uit fondsen voor het CEC opgaan aan aankoop van grond en het planten van bomen. Er blijft geen geld over om arbeid in te huren of managementactiviteiten te ontplooien. We hebben het over de voornemens om fondsen te zoeken om Juan meer te laten werken in de corridor en de \$ 6.000,- voor de aankoop van grond waarover we in februari meer duidelijkheid zullen verschaffen.

Annabel haalt de projectverantwoordingen van 2003 te voorschijn en geeft ze aan mij. De verantwoording ziet er prima uit en ik complimenteer Annabel. Het is jammer dat we dit jaar geen tijd hebben om het Corridorproject te bezoeken.

Dag 7 – 12 januari

Vandaag vertrekken we naar Guatemala. De vlucht duurt maar kort. Bij aankomst verloopt alles vrij snel. Voorbij de douane staat José ‘Pepe’ Pinzón ons op te wachten met een ander bestuurslid van CGTG, Imelda.

We checken in in het hotel. Morgenochtend om half negen zullen we door een medewerker van CGTG worden opgehaald voor onze startbijeenkomst. Daarna zal een zwaar programma beginnen.

Dag 8 – 13 januari

Tijdens de startbijeenkomst overhandigen we het geld voor de nieuwe CGTG-projecten. De projecten die we het komende jaar zullen financieren zijn 2003-14, studiefonds voor kansarme kinderen op het platteland, 2003-15, studiefonds voor volwassenen (hermanos y hermanas), 2003-16, versterking van de positie van vrouwen, 2003-17, herbebossing van het gebied rond Las Illusiones en 2003-18, alfabetiseringsproject in het dorpje Setaña.

Daarna beginnen we met het dagprogramma. De eerste dag staat in het teken van Rigoberto Dueñas. Een medewerker/bestuurslid van CGTG die al bij de oprichting van CGTG, waar Wouter van Dam ook bij was, lid van het bestuur was. Het voltallige bestuur is door een moordeskader geliquideerd een aantal jaren geleden, en Rigoberto is als enige ontkomen. Hij was lid van een comité dat de opdracht had de nationale sociale verzekeringen te controleren. Het comité ontdekte een grootschalige fraude en Rigoberto wilde daarover niet zwijgen. Vervolgens is Rigoberto zelf van de fraude beschuldigt en sindsdien zit hij in de gevangenis. Hoewel twee rechters al hebben vastgesteld dat er niet alleen geen bewijs is van zijn betrokkenheid, maar dat ook vaststaat dat Rigoberto onmogelijk betrokken kan zijn geweest bij de fraude. Het lijkt erop dat de echte daders via de zaak tegen Rigoberto hopen op seponering van de gehele zaak.

Er is al veel actie gevoerd om hem vrij te krijgen. Het eerste bezoek van vandaag zal zijn aan de kardinaal van Guatemala. Hij kent de zaak een beetje, maar uitspraken van hem over de ernst van de zaak zijn belangrijk. Voor de kerk staat een cameraploeg van de regionale televisie. Pepe staat de pers te woord en legt uit wie wij zijn en waarvoor wij hier vanuit Nederland zijn gekomen. Daarna lopen ze naar ons toe en stellen Leen een paar vragen. Na een klein half uur mogen we binnen bij de kardinaal. Het wordt een leuk gesprek. De kardinaal zegt Pepe aan het eind dat hij tegen de president van het hof van Justitie, die we 's middags zullen spreken, moet zeggen dat de kardinaal erg bezorgd is over de zaak Rigoberto Dueñas. Hij geeft een zilveren medaillon mee voor Rigoberto als hij hoort dat wij hem 's middags in de gevangenis gaan bezoeken.

We rijden gelijk door naar de gevangenis. Daar hebben veel mensen van de pers zich weer verzameld. Kranten, radio en TV. Het zijn er zoveel dat we ze niet allemaal apart te woord kunnen staan.

Daarna gaat de gevangenispoort open en mogen we naar binnen. We moeten onze paspoorten achterlaten en we lopen in de gevangenis. We hebben een fotocameraatje mee naar binnen gesmokkeld, en we nemen snel wat foto's. Met Rigoberto gaat het niet goed. Hij is mentaal duidelijk aan het einde van zijn Latijn, maar hij stelt ons bezoek erg op prijs. We mogen helaas niet al te lang blijven.

Tot slot van deze dag hebben we een bijeenkomst met de president van het hooggerechtshof en de president van de strafrechtkamer. Het wordt een lang gesprek met een positieve uitkomst. De president van de strafrechtkamer zegt letterlijk dat hij de indruk heeft dat Rigoberto erin is geluïd en dat hij zal praten met de rechter over voorwaardelijke vrijlating. Hoewel Pepe, zoals achteraf blijkt, niet overtuigd is van de oprechtheid van deze toezegging of van het feit dat deze snel tot vrijlating zal leiden, is hij wel heel blij met dit resultaat.

Dag 9 – 14 januari

Vandaag hebben we een bijeenkomst in Esquipolas, met de regionale leden van de CGTG en de nieuw verkozen burgemeester. De bijeenkomst bestaat uit een lange sessie van toespraken. De CGTG wil de indianen in de regio organiseren en professionaliseren. Daarom moeten de voorzitters uit de regio, allen indiaans, allemaal de zaal toespreken. Eén voor één worden ze naar voren geroepen. Sommigen zijn er dood me aan en zeggen verlegen alleen maar hallo en muchas gracias door de microfoon en gaan dan snel

weer zitten. Het is mooi om te zien hoe op deze manier aan de emancipatie van de indianen gewerkt wordt. Ook wij spreken de zaal toe.

Dag 10 – 15 januari

We gaan vandaag op bezoek bij twee 'nuevos pueblos', nieuwe dorpen. De dorpen die we gaan bezoeken zijn 4 en 6 jaar oud en zijn voortgekomen uit de protestmarsen die door de

CGTG zijn georganiseerd. Omdat vele indiaanse arbeiders die voor grootgrondbezitters werkten al ruim een jaar geen salaris meer hadden gehad heeft de CGTG veel protest georganiseerd in de vorm van de marsen van vele indianen naar Guatemalastad. Dat is erg gevaarlijk geweest, omdat tot op het laatste moment de mogelijkheid van een bloedig neerslaan van de opstand zeer reëel was. Uiteindelijk heeft de regering eieren voor haar geld gekozen en zijn onderhandelingen gestart met CGTG en de grootgrondbezitters, wat erin heeft geresulteerd dat de indianen hun achterstallige loon in grond uitbetaald kregen. Op deze grond werden nieuwe gemeenschappen gesticht van indianen, die door ITF worden ondersteund. Rigoberto Dueñas heeft voor vijf dorpen de onderhandelingen gevoerd met de grootgrondbezitters en de overheid. Hij is dan ook populair bij de bewoners van deze dorpen en men is erg begaan met zijn lot. Vandaag rijdt er de hele dag een journalist van het dagblad La Hora met ons mee, om een reportage te maken over de projecten in de nieuwe dorpen.

Het eerste dorp dat we aandoen is La Victoria. Het is echt indiaans en de tijd heeft er stilgestaan. We gaan de waterleiding bekijken die dit jaar met ITF-geld is aangelegd. Het is opnieuw prachtig om te zien hoe de gemeenschap zich voorzichtig organiseert, met alle formailiteiten van dien. De waterleiding zorgt ervoor dat in alle huisjes water is, zodat de vrouwen niet langer uren hoeven te lopen om water te halen. Het gebouwtje van het waterreservoir is versierd met slingers als we aankomen. Uiteraard moeten er veel toespraken worden gehouden.

Daarna wordt er ter plaatse snel een lint om het waterreservoir gebonden, dat Leen doorknipt, waarmee de waterleiding officieel in gebruik genomen is.

Tweede dorp van vandaag is La Libertad. Hier heeft het ITF een aantal studieprojecten voor jongeren gefinancierd. Zo zijn achttien jongeren uit het dorp net klaar met de opleiding electricien. Ze hebben speciaal voor ons een demonstratiebord gemaakt met lampjes in verschillende schakelingen. We krijgen een uitgebreide presentatie en maken daarna kennis met de 'afgestudeerden'. Tenslotte nemen we de hartekreten in ontvangst van de leiders van het dorp voor nieuwe projecten. De mensen hier hebben onze steun hard nodig.

Dag 11 – 16 januari

Vandaag bezoeken we het laatste 'nieuwe dorp' van deze reis, Las Illusiones. Het bijzondere van dit dorp is dat het nog geen jaar oud is. Het project dat hier is gefinancierd door het ITF is een waterleiding. Bij aankomst worden we ontvangen door een aantal mannen en lopen we richten het beginpunt van de waterleiding. Het is een wandeling door de jungle. In alle bezochte dorpen, zo ook hier, vragen we of de filmploeg van het filmproject aanstaande maart welkom is om opnamen te maken. Het idee wordt overal met enthousiasme begroet.

Na de lunch gaan we naar het terrein van de campesinos despedidos. Een aantal jaren geleden is er onder leiding van de CGTG een actie gevoerd door de boeren voor een hoger minimumloon. De boeren die het actiefst waren in deze actie zijn door de grootgrondbezitters op een zwarte lijst geplaatst. Zij komen als boer nergens meer aan het werk. Het CGTG heeft zijn verantwoordelijkheid genomen door een stukje grond aan te kopen waar deze boeren tijdelijk aan het werk kunnen om in hun levensonderhoud te voorzien. Deze grond is door het ITF gefinancierd. De eerste twee jaar ging het niet goed met deze grond. Er had suikerriet op gestaan en het schijnt dat het dan de eerste jaren heel moeilijk is er iets anders op te verbouwen. Inmiddels gaat het beter en er is net een rijke maïsoogst geweest. Pepe wil ons dat graag laten zien, hoewel het al een oud project is. Het ziet er inderdaad goed uit.

Dag 12 – 17 januari

Vandaag bestaat onze dag vooral uit rust en toerisme.

Dag 13 – 18 januari

Vanochtend vertrokken we om zeven uur. We rijden naar Chichicastenango, voor een overleg met het gemeentebestuur en de burgemeester, in aanwezigheid van dorpelingen. Het overleg vindt plaats in het stadhuis/provinciehuis, waar alle vlaggen van de verschillende dorpen, handgemaakt, aan de muur hangen. De aanwezigen zijn blij met onze komst, en we discussiëren over de problemen in het gebied. Vooral het probleem van afvalverwerking in het gebied staat hoog op de agenda, naast het algemene probleem van corruptie van bestuurders. Het gemeentebestuur vraagt om steun bij het oplossen van de problemen van de gemeente, zoals bijvoorbeeld de afvalverwerking en drinkwaterproblemen.

Verder hebben we een rustige dag. Vanmiddag maken we een toeristisch uitstapje naar Antigua, de voormalige hoofdstad van Centraal-Amerika.

Antigua is de eerste stad waar we toeristen zien lopen. We rijden in 1,5 uur terug naar Guatemalastad, waar we om een uur of zeven aankomen. Zojuist ontvingen we de mededeling dat ons gesprek met de president van

Guatemala officieel is bevestigd en staat gepland voor morgenmiddag 16.00 uur. Ongeveer tegelijkertijd met ons overleg met de Nederlandse ambassadeur. Dat overleg zullen we dus moeten proberen te verzetten.

Dag 14 – 19 januari

We worden om 11 uur ontvangen door de ambassadrice, officieel zaakgelastigde, mw. Ten Tusscher, en haar plaatsvervanger. Na een officieel welkom in het Spaans vragen ze ons of het mogelijk is het gesprek in het Nederlands te voeren. De volgende tweeënehalf uur hebben we een zeer goed gesprek. We krijgen uitgebreid de gelegenheid uit te leggen wat het ITF is en doet, wat de CGTG is en doet etc. We praten over de nieuwe dorpen, over het werk van de CGTG in de ontwikkeling en emancipatie van indianengroepen etc. Uiteindelijk maken we de afspraak dat er een afspraak zal worden geregeld tussen haar en het voltallige bestuur van de CGTG, om elkaar beter te leren kennen en om de mogelijkheid te bespreken van financiering van een aantal CGTG-projecten door Nederland. Uiteraard praten we ook over de zaak Rigoberto. Ze kennen de zaak en geven aan bereid te zijn om in de contacten met de autoriteiten ook te wijzen op de zaak.

Om half vier gaan we dan echt richting Berger, in het presidentieel paleis. Wij rijden met de advocaat van Rigoberto mee. Als we aankomen staat Pepe al te wachten. Hij meldt ons aan de poort, en na ruim een kwartier worden we binnengelaten. Niet lang daarna zitten we in de kamer van de president. President Berger is een sympathieke man. Hij luistert vriendelijk naar Pepe's introductie. Daarna nemen wij het woord en bedanken we Berger voor de uitnodiging, en leggen uit wat het ITF is, wat onze projecten inhouden en vertellen we over onze relatie met de CGTG, de solidariteit van veel Nederlanders met de CGTG. Daarna beginnen we over Rigoberto en geven we aan dat veel Nederlanders erg verontrust zijn over de zaak Rigoberto en dat dat een van de redenen is van ons bezoek. Berger blijkt de zaak Rigoberto te kennen. Hij geeft aan dat het verloop van de situatie hem bijzonder spijt en dat hij met de president van het Hooggerechtshof zal spreken over de zaak. Hij zegt tevens de indruk te hebben dat Rigoberto onschuldig is. Dat is veel meer dan we hadden durven hopen. Ook Pepe is duidelijk blij. Ongeveer twintig minuten na onze binnenkomst staan we buiten. Daar staan weer twee cameraploegen, die wat vragen stellen over het bezoek aan Berger.

Als afsluiting van deze week hebben we op het kantoor van de CGTG nog een evaluatiebijeenkomst met het bestuur. We krijgen tevens de verantwoordingen van onze projecten van vorig jaar, inclusief foto's. De verantwoordingen zien er perfect uit. Uiteindelijk rijden we naar een restaurant voor het afscheidsdiner.

Dag 15 – 20 januari

Manuel brengt ons naar het vliegveld. Van de rest van het bestuur hebben we gisteravond afscheid genomen. Ook van Pepe, die ons terug naar het hotel gebracht heeft. Hij is vanochtend om 6 uur naar El Salvador vertrokken, waar hij als voorzitter van de groep Midden-Amerika van CLAT een congres heeft. Wij beginnen aan de terugreis van 23 uur.

-0-